

бар'єрів входження на ринок нових фірм, рівнем вертикальних інтеграції підприємств та ступенем диверсифікації виробництва фірми.

Для оцінки структури галузевих ринків необхідно проаналізувати такі показники як рівень концентрації; різновид і рівень бар'єрів входження на ринок нових фірм; диверсифікацію фірм за продуктовими лініями; рівень вертикальної інтеграції фірм.

Напрямами регулювання структури ринку з боку держави контроль за його концентрацією, тобто за рівнем монопольної влади фірми, що може бути отримана шляхом злиття та поглинання, хижацької поведінки тощо. Законодавчі органи наглядають за процесами концентрації як у класичному вигляді процесів злиття або приєднання одного суб'єкта господарської діяльності до іншого, так і інших випадках: вступу суб'єктів господарювання в об'єднання; набуття у власність або одержання в управління активів (майна), часток (акцій, паїв) суб'єктів господарювання, створення нових підприємств. В історії розвитку ринкової економіки України, першими інструментами впливу держави на структуру ринку стали процеси демонополізації і приватизації, а також заходи щодо підтримки малого й середнього бізнесу

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вашків О.П. Галузева структура національної економіки України та постіндустріальна економіка. / О.П. Вашків // Перспективи розвитку національної економіки: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції [Запоріжжя, 9-10 вер. 2016 р.] / Східноукраїнський інститут економіки та управління. – Запоріжжя : ГО «СІЕУ», 2016. – С. 14-17.
2. Галузеві ринки: теорія, практика, напрями регулювання: Монографія. / А. І. Ігнатюк. – К: ННЦ ШФУ, 2010. – 465 с.
3. Бакалінська О.О. Конкурентне право : навч. посіб. / О.О. Бакалінська. – К. : КНТЕУ, 2009. – 379 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mybiblioteka.su/6-145626.html>.
4. Економіка галузевих ринків : навчальний посібник / А. І. Ігнатюк. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2015. – 448 с.

*Деренько В. О., к.е.н. Кифак А. О.
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*

ОСОБЛИВОСТІ ПОТОЧНОГО РАХУНКУ ПЛАТІЖНИХ БАЛАНСІВ КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ У ПЕРІОД 2013-2017 РР.

Сучасна структура зовнішніх відносин країн Вишеградської групи, а також їх географічна спрямованість багато в чому є результатом соціально-економічних перевтілень, які відбулися в їх національному господарстві за останні 25 років, особливо, після вступу країн в Європейський Союз.

Характерною рисою структури експорту країн Вишеградської групи є висока частка промислових товарів, на які припадає в середньому понад 80% експорту, але при цьому частка високотехнологічних товарів у середньому становить трохи більше 12% обсягу експорту. Основними зовнішньоекономічними партнерами традиційно залишаються країни Євросоюзу. Цей фактор несе значні ризики для експорту, коли кризові явища та дисбаланси європейської економіки можуть позначитися негативним чином.

На торговий баланс країн Вишеградської групи значний вплив несе курс євро, до якого прив'язані національні валюти країн. У 2015 вперше з 1990 року темпи зростання експорту Польщі істотно перевищили темпи зростання імпорту, і в торговому балансі країни виникло позитивне сальдо [1]. Це було обумовлено помірним відновленням економіки в зоні євро, що спостерігалось більше двох років, та збереженням високої цінової конкурентоспроможності польської продукції на зовнішніх ринках. Спостерігається девальвація національних валют Чехії, Угорщини та Словаччини. Це

призводить до збільшення тенденції обсягів експорту, його вищої конкурентоспроможності, а також до збільшення цін на імпорт [2]. Як наслідок – збільшення сукупного попиту, ВВП та зайнятості. З іншого боку, темна сторона таких процесів несе лише короткостроковий вплив та можливу нестабільність обмінного курсу.

Не можна забувати про значущість ПП, які є важливою складовою економічного розвитку країн Вишеградської групи завдяки відкритості для зовнішньої торгівлі. Завдяки ПП відбувалося стимулювання продуктивності праці, прискорення технологічної модернізації та підвищення експортної активності. Головним інвестором серед країн-членів ЄС є Німеччина, багато національних промислових підприємств належать німецьким компаніям і є їх поставщиками.

Послуги займають незначне місце в поточних рахунках платіжних балансів Чехії та Словаччини. Зокрема, ці країни також мають недостатньо розвинену транспортну інфраструктуру в порівнянні з іншими країнами-членами ЄС. Однак, у Польщі та Угорщині позитивне значення балансу послуг зростало з кожним роком та мало дуже вагомий внесок. Сектор послуг Угорщини становить велику частину бюджету, і його роль в економіці неухильно зростає. Розташування в самому серці Центральної Європи, стратегічне положення відіграє значну роль у зростанні сектору послуг країни. Основна доля експорту послуг належить транспортним послугам; подорожам; іншим бізнес послугам; телекомунікаційним, комп'ютерним та інформаційним послугам, а також зборам за використання інтелектуальної власності.

Слід зазначити, що структура економіки країн Вишеградської групи є досить цікавою. Основу національних господарств становлять малі та середні підприємства, інвестиційна активність яких нижча за європейські та іноземні компанії, що є причиною дефіциту балансу первинних доходів у всіх країнах. Цей факт обмежує можливості розвитку вітчизняного сектора, оскільки погіршує перспективи країн-членів в отриманні кредиту. Навіть, при аналізі вимог щодо започаткування іноземного бізнесу у кожній із країн V4, необхідно звернути увагу на простоту процесу, а саме : швидке започаткування діяльності та мінімальні вимоги до сплаченого капіталу. Хоча ці країни не одні з найдешевших локацій, співвідношення продуктивності та витрат визначається набагато кращим. Можна виділити мотиви залучення та розвитку іноземного капіталу у країнах Вишеградської групи: простота; зниження витрат; доступ до національного ринку; кваліфікована робоча сила; добре стратегічне розміщення та інше. Як наслідок спостерігаються високі доходи прямих іноземних інвесторів у Польщі, Чехії, Угорщині та Словаччині, та високі доходи нерезидентів від портфельних та інших інвестицій.

Інвестиційне співробітництво між країнами Вишеградської групи є також слаборозвиненим. Причиною невеликого обсягу взаємних інвестицій є особливості ведення бізнесу. Наприклад, після здійснення першої інвестиції, інвестори з країн Вишеградської групи створюють філії і подальші переміщення капіталу вже не враховуються статистичними службами як іноземні інвестиції.

Інша характерна риса країн Вишеградської групи – дефіцитний характер їх державних бюджетів [1]. Це є наслідком невеликого дефіциту, іноді і профіциту вторинних доходів, а також наявністю відносно високого державного боргу, що перевищує 56% ВВП.

Можна сказати, що Польща, Чехія, Угорщина та Словаччина мають тісні та активні економічні відносини з Україною. Діяльність країн Вишеградської групи охоплює майже всі сфери співпраці, зокрема політичну, економічну, та соціокультурну. Незважаючи на те, що всі держави-члени V4 посідають призові місця за обсягами двосторонньої торгівлі між Україною та країнами Європи, а навіть і світу, ще й досі існує багато труднощів та бар'єрів у сфері торгівлі товарами та послугами. Попри непоганий інвестиційний клімат, капітал Польщі, Чехії, Угорщини та Словаччини в Україні складає незначну частину від загального обсягу. Але майбутня спільна діяльність може принести розвиток та великі переваги обом сторонам : по-перше, дешева робоча сила, кваліфіковані працівники та збільшення робочих місць, далі – розвиток та розширення ринків збуту, бізнес-зв'язків, збільшення інвестицій, фінансових потоків у прибутковій сфері та інше.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. International Monetary Fund [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/index.htm>.
2. The Development and Brief Analysis of Foreign Trade in the Czech Economy During 2013-2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.unob.cz/eam/Documents/Archiv/EaM_2_2016/Krc_Hynkova.pdf.

*Сысоян М. М., к.э.н., доц. Ломачинская И. А.
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова*

АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ ВНЕШНИХ ФАКТОРОВ НА ТЕКУЩИЙ СЧЕТ ПЛАТЕЖНОГО БАЛАНСА ЭСТОНИИ

После провозглашения независимости Эстония взяла курс на полную политическую и экономическую самостоятельность, либерализацию внутренней и внешнеэкономической деятельности, приватизацию, а также сокращение доли промышленного производства и приоритетное развитие сферы услуг. В 2004 г. страна вступила в Европейский Союз (ЕС), а позднее в 2011 г. – в Еврозону.

Сегодня Эстония является лидером среди стран Балтии по уровню экономического развития: темпы прироста ВВП – 4% в 2017 г., в то время как в Латвии и Литве – 3,8% и 3,5% соответственно; по показателю ВВП на душу населения страна в среднем на 23% опережает две другие страны-соседки; уровень безработицы также ниже, чем в регионе. Эстонская экономика характеризуется самым низким уровнем государственного долга в Европейском Союзе (8,9%) [1] и относится к группе высокотехнологичных стран.

Баланс текущего счета Эстонии имеет положительное значение с 2009 г., когда после мирового финансово-экономического кризиса темпы, главным образом, импорта товаров и услуг стали сокращаться больше, чем темпы экспорта.

К основной статье в рамках счета текущих операций эстонской экономики относится внешнеторговая деятельность, ведь данная экономика является достаточно открытой, с долей торговли в ВВП – 78,7%. В структуре товарного экспорта преобладает промышленное производство (71,3%), на долю топлива приходится 10,8%, на сельскохозяйственную продукцию – 16,9%. Касательно экспортируемых услуг, большая часть приходится на транспорт (28,8%), туризм занимает 25,3%, другие коммерческие услуги – 39%. Наибольшую значимость в транспортных услугах имеет морской транспорт, где существенную роль играют как грузовые, так и пассажирские перевозки. Импортирует Эстония больше всего промышленный товаров – 73,4%, в числе которых ведущее место занимают легковые автомобили (757 млн. долл. США в 2016 г.), телефонная электроника (730 млн. долл. США) [2].

Рассматривая динамику внешнеторговой деятельности, следует обратить внимание, что в 2015 г. произошел резкий спад, как в показателях экспорта, так и импорта (в большей степени), что связано с ухудшением взаимоотношений в результате взаимных санкций с одним из крупнейших торговых партнеров – Российской Федерацией. Уже к 2017 г. объемы экспорта и импорта увеличились практически до уровня 2014 г., причем дефицит товарного сальдо сократился на 32%, хоть и профицит сальдо услуг незначительно уменьшился [3].

Другой составляющей текущего счета являются первичные доходы: компенсации работникам и инвестиционные доходы. Согласно статистическим данным Международного валютного фонда, баланс первичных доходов эстонской экономики за все годы был дефицитным, причиной чего является отток доходов из страны от прямых иностранных инвестиций (в среднем 1614 млн. долл. каждый год). Эстонская экономика является одним из крупнейших реципиентов иностранных инвестиций в ЕС благодаря привлекательной бизнес-среде. Однако, касательно статьи «компенсация работникам»